

Incidenten als graadmeter voor veiligheid

Leerlingen en personeel een veilige omgeving bieden vraagt echter om meer dan alleen papieren plannen en protocollen. Beleid vraagt om een proactieve houding, om een constante vinger aan de pols. Als de school weet wat er speelt, kunnen knelpunten worden gesignaleerd en kan het beleid daarop worden aangepast.

Een belangrijk instrument om het gevoerde veiligheidsbeleid te monitoren, is het registreren van incidenten. De aard en omvang van de incidenten is een belangrijke graadmeter van de veiligheid binnen de school. Meten is weten. En met die wetenschap kan het gevoerde veiligheidsbeleid worden getoetst op effectiviteit, en waar nodig worden bijgesteld.

Voorwaarden voor succesvolle incidentenregistratie

Om incidentenregistratie tot een succes te maken, moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Goede communicatie, centrale registratie en analyse van de gegevens zijn daarvan de belangrijkste.

Goede communicatie - Een incidentenregistratiesysteem heeft pas zin als er ook daadwerkelijk incidenten gemeld worden. Goede communicatie is daarbij van groot belang: de hele schoolbevolking moet weten waar incidenten gemeld kunnen worden, welke incidenten gemeld moeten worden en welke stappen moeten worden doorlopen. De procedure voor het melden van incidenten moet daarom duidelijk vermeld staan in de schoolgids en – indien aanwezig – op het intranet. Om incidentenregistratie onder de aandacht te brengen en te houden is het verstandig regelmatig een kleine campagne te organiseren, bijvoorbeeld middels een posteractie.

Incidentenregistratie

Op papier hebben de meeste scholen hun veiligheidsbeleid wel op orde. Uit rapportages van de Onderwijsinspectie blijkt dat vrijwel alle scholen beschikken over het wettelijk verplichte schoolveiligheidsplan. Met protocollen wordt getracht belangrijke veiligheidsissues als (cyber)pesten, agressie tegen personeel en ongewenst gedrag zoveel mogelijk in goede banen te leiden. Toch gaat het nog (te) vaak mis. Een van de redenen zou kunnen zijn dat scholen te weinig zicht hebben op de actuele veiligheidssituatie, en te weinig middelen om het veiligheidsbeleid te sturen. Incidentenregistratie is daarvoor een zeer geëigend instrument.

In dit informatieblad leest u hier meer over.

Onder het bewind van de toenmalige toenmalig staatssecretaris en latere minister Marja van Bijsterveldt (OCW) zijn voorbereidingen getroffen om te komen tot een wettelijk verplichte incidentenregistratie voor het onderwijs. Een wetsvoorstel daartoe lag al bij de Tweede Kamer, maar de huidige staatssecretaris Sander Dekker heeft het in juli 2013 ingetrokken. Een van de redenen is het in maart 2013 gepresenteerde 'Plan van aanpak pesten', dat een veel breder veiligheidsbeleid voor ogen staat.

Centrale registratie - Binnen de school moet bij voorkeur één persoon de verantwoordelijkheid krijgen voor de incidentenregistratie. Dat kan bijvoorbeeld de veiligheidscoördinator zijn. Door een centraal meldpunt in te stellen is het voor iedereen duidelijk waar incidenten gemeld moeten worden. Bovendien draagt één centraal aanspreekpunt ertoe bij dat er op een uniforme wijze geregistreerd wordt.

Analyse en aanscherpen - Registreren is geen doel op zich, incidentenregistratie is een instrument om het veiligheidsbeleid te evalueren en waar nodig bij te stellen. Registratie heeft dan ook slechts zin als er periodiek iets met de verzamelde gegevens wordt gedaan. Het analyseren van de cijfers, signaleren van trends en het vertalen daarvan naar beleid, maatregelen en voorzieningen zijn daarom voorwaarden voor een zinvolle incidentenregistratie. Bijkomend voordeel: de schoolbevolking ziet dat het registreren van incidenten effect heeft.

Welke incidenten registreren?

In 2009 heeft het ITS onderzoek gedaan naar soorten incidenten die scholen in het kader van hun veiligheidsbeleid zouden kunnen registreren. Dit resulteerde in de volgende categorieën, die een goede basis kunnen zijn bij het opzetten van een incidentenregistratie:

- ✓ fysiek geweld dat letsel tot gevolg heeft
- ✓ fysiek geweld waarbij wapens gebruikt zijn
- ✓ wapenbezit (onderscheiden naar vuur-, steek- en overige wapens)
- ✓ seksueel misbruik
- ✓ grove pesterijen
- ✓ discriminatie (ondermeer naar ras, geslacht en homodiscriminatie)
- ✓ bedreigingen
- ✓ vernieling of diefstal van goederen
- ✓ drugs (onderscheiden naar bezit, gebruik en verkoop)

Voorwaarden en voordelen

Voorwaarden

- ✓ Heldere communicatie: iedereen binnen de school moet weten welke incidenten bij wie moeten worden gemeld.
- ✓ Registratie in handen van één persoon, bij voorkeur de veiligheidscoördinator.
- ✓ Onderwijspersoneel meldt niet automatisch alle incidenten. De veiligheidscoördinator moet daarom voeling houden met de werkvloer.
- ✓ Periodieke analyse van de geregistreeerde gegevens in het kader van de beleidscyclus veiligheid.
- ✓ Bijstellen van het gevoerde veiligheidsbeleid op basis van deze gegevens.

Voordelen

- ✓ Leren van incidenten.
- ✓ Voortschrijdend veiligheidsbeleid op basis van de schoolpraktijk.

Registratiesystemen

Diverse organisaties hebben systemen ontwikkeld waarmee incidenten geregistreerd kunnen worden. De bekendste zijn IRIS, VARIO en de VO Veiligheidsmanager. Daarnaast zijn er ook scholen die zelf een registratiesysteem hebben opgezet.

Agressiemeldpunt Onderwijs - GSD Automatisering heeft een online systeem ontwikkeld voor incidentenregistratie: Agressiemeldpunt Onderwijs. Dit systeem voldoet aan de door het Ministerie van OCW vastgestelde definitie van te registreren incidenten. Ga voor meer informatie naar de website van GSD Automatisering:

www.agressiemeldpunt.nl/onderwijs

Incidentenvenster-VO - Voion heeft Incidentenvenster-VO ontwikkeld, een gratis digitaal incidentenregistratiesysteem voor het voortgezet onderwijs. Met het nieuwe Incidentenvenster-VO kunnen scholen incidenten registreren conform de door OCW geformuleerde definities. Er kan worden aangegeven waar en wanneer het incident heeft plaatsgevonden, wat er is gebeurd en wie er bij betrokken waren. Ga voor meer informatie naar www.incidentenvenster-vo.nl

IRIS - De afkorting IRIS staat voor Incidenten Registratie In School. IRIS is een digitaal registratiesysteem waarin scholen voor primair en voortgezet onderwijs hun incidenten kunnen bijhouden. Om de gegevens vervolgens te kunnen vertalen naar veiligheidsbeleid biedt IRIS een uitgebreide statistiekfunctie. Zo is bijvoorbeeld eenvoudig na te gaan op welk tijdstip of op welke locatie de meeste incidenten plaatsvinden. Ga voor meer informatie naar de website van IRIS:

www.irisschoolveiligheid.nl

VO Veiligheidsmanager - De VO Veiligheidsmanager is een online instrument dat scholen in het voortgezet onderwijs helpt bij het opzetten van beleid op het gebied van veiligheid en de praktische uitvoering daarvan. Het programma bevat onder andere een registratiesysteem en een automatisch te genereren schoolveiligheidsplan.

Ga voor meer informatie naar de website van Stichting Consument en Veiligheid:

www.veiligheidsmanager.com